

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بخدمت در اجداد بود، همان طور که عرض شد إخوه و اجداد در فقه اهل بیت علیهم السلام در یک ردیف و طبقه هستند، اجداد نیز مثل إخوه گاهی تعدد پیدا می کنند به این صورت که هر کسی با دو نفر یعنی پدر و مادر مربوط است وقتی یک طبقه بالاتر می رویم با چهار نفر یعنی جد و جدہ اُمی و جد و جدہ اُمی مربوط می شود که به آنها اجداد اربعه می گوئیم، وقتی یک طبقه دیگر بالاتر می رویم با هشت نفر یعنی پدر و مادر جد اُمی و پدر و مادر جدہ اُمی و همچنین پدر و مادر جد اُمی و پدر و مادر جدہ اُمی مربوط می شود که به مجموع آنها اجداد ثمانیه گفته می شود البته کم اتفاق می افتد که اجداد ثمانیه عمر کنند و باقی بمانند لذا چون مبتلی به نیست امام رضوان الله علیه از اجداد ثمانیه بحث نکرده و فرموده اگر محقق شد بین خودشان تصالح کنند ولی خب فقهاء بزرگ ما قرناً بعد قرن در این رابطه بحث کرده اند لذا ما خلاصه این بحث را می گوئیم که با این مسئله آشنا باشیم.

چهار نفر از اجداد ثمانیه از طرف اُم با انسان مربوط هستند و چهار نفر از طرف اَب لذا فقهاء ما فرمودند آن چهار نفری که از طرف اُم هستند مثل کلاله اُمی می باشند یعنی در سهم الارث با هم مساوی هستند ولی آن چهار نفری که از طرف اَب هستند به صورت "للذکر مثل حظ الأنثیین" ارث می برند.

فرض می کنیم شخصی از دنیا رفته و اجداد ثمانیه دارد، ابتدا مال به سه قسمت تقسیم می شود و بعد دو قسمت را به آھائی که از طرف اَب هستند می دهیم و یک قسمت را به آھائی که از طرف اُم هستند می دهیم زیرا "للذکر مثل حظ الأنثیین" ، آھائی که از طرف اُم هستند

بین خودشان به صورت مساوی تقسیم می کنند ولی آھائی که از طرف اَب هستند در هر مرتبه به صورت "للذکر مثل حظ الأنثیین" ارث می برند، از طرفی سهم هرکسی نسبت خودش انکسار دارد زیرا اجداد مادری چهار نفرند که یک ثلث سهم دارند و اجداد پدری نیز چهار نفرند که دو ثلث سهم دارند، خلاصه در هر مرتبه انکسار وجود دارد چون آن مقداری که می گیرند با سهامشان تطابق ندارد، بنابراین ۴ سهم از طرف مادری داریم زیرا مساوی می برند و ۹ سهم از طرف پدری داریم چون در هر مرتبه مذکر دو برابر مونث می برد، خب در اینجا نیز به سراغ سهام می رویم و سهام را در هم ضرب می کنیم یعنی ۴ را در ۹ ضرب می کنیم حاصلش می شود ۳۶ و بعد آن را در اصل فریضه یعنی ۳ ضرب می کنیم حاصلش می شود ۱۰۸ ، بنابراین مجموع سهام در اجداد ثمانیه ۱۰۸ می شود که ۷۲ سهم برای طرف اَب می باشد چون دو ثلث می بردند و ۳۶ سهم نیز برای طرف اُم می باشد چون یک ثلث می بردند، ۳۶ سهم طرف اُم بالسویة بینشان تقسیم می شود یعنی هر نفر ۹ سهم می برد ولی ۷۲ سهم طرف اَب به صورت "للذکر مثل حظ الأنثیین" تقسیم می شود.

مرحوم سید عبد الاعلی سبزواری در جلد ۳۰ مذهب الاحکام صفحه ۱۶۳ این بحث اجداد ثمانیه را خیلی خوب به بیانی که عرض کردیم مطرح کرده که مراجعه و مطالعه بفرمائید و بیشتر از این لازم نیست در این مسئله اجداد ثمانیه بحث کنیم.

بحث إخوه و اجداد تمام شد و حالا وارد بحث اولاد إخوه می شویم تا ببینیم به چه صورت ارث می برند، جواهر و شرایع و دیگر فقهاء ما فرمودند اولاد إخوه نیز مثل اولاد اولاد می باشد یعنی همانطور که اولاد اولاد همان سهم آباء خودش را می برد(بنت ابن سهم ابن و ابن بنت سهم بنت) در اینجا نیز اولاد إخوه همان سهم من یتقرب به را می برند

یعنی اولاد خواهر همان سهم خواهر و اولاد برادر همان سهم برادر را می برند.

امام رضوان الله علیه در تحریر الوسيلة اینطور فرمود: «هاهنا امور:

الأول: أولاد الإخوة بحکم أولاد الأولاد في أنه مع وجود أحد من الإخوة من الأب أو الأم ولو كان أنثى لا يرث أولاد الإخوة ولو كانوا من الأب والأم.

الثاني: يرث أولاد الإخوة إرث من يتقربون به، فلو خلف أحد الإخوة من الأم وارثا فالمال له فرضا ورداء مع الوحدة، ومع التعدد يقسم بالسوية، ولو كان من أحد الإخوة من الأب فله المال مع الانفراد ومع التعدد يقسم بينهم للذكر ضعف الأنثى... إلى آخر كلامه الشريف»^۱.

خب و اما در باب ۵ از ابواب ميراث إخوه و أجداد روايات فراوانی در این رابطه داریم و چون در این مسئله بین ما و عامه اختلاف نظر وجود دارد ائمه علیهم السلام خیلی باشند این مطلب را بیان کرده اند.

خبر اول: ﴿محمد بن يعقوب، عن علي بن إبراهيم، عن أبيه، عن ابن أبي عمير عن أبي أيوب، عن محمد بن مسلم قال: نشر أبو جعفر عليه السلام صحيفة فأول ما تلقاني فيها: ابن أخ وجد المال بينهما نصفان فقلت: جعلت فداك إن القضاة عندنا (عامه) لا ينقضون لابن الأخ مع الجد بشئ فقال: ان هذا الكتاب بخط علي عليه السلام وإملاء رسول الله صلى الله عليه وآله.﴾^۲.

خبر دوم: ﴿وعنه عن محمد بن عيسى، عن يونس، عن القاسم بن سليمان، عن أبي عبد الله عليه السلام أن عليا عليه السلام كان يورث ابن الأخ مع الجد ميراث أبيه.﴾^۳.

خبر سوم: ﴿وعنه عن أبيه، عن ابن أبي نجران [عمير]، عن عاصم بن حميد عن محمد بن قيس [مسلم]، عن أبي جعفر عليه السلام قال: حدثني جابر عن رسول الله صلى الله عليه وآله، ولم يكذب جابر: أن ابن الأخ يقاسم الجد.﴾^۴.

خبر چهارم: ﴿وعن حميد بن زياد، عن الحسن بن محمد بن سماعة، عن أبي شعيب عن رفاعه، عن أبان بن تغلب، عن أبي عبد الله عليه السلام قال: سألته عن ابن أخ وجد فقال: المال بينهما نصفان.﴾^۵.

خبر پنجم: ﴿وعن محمد بن يحيى، عن أحمد بن محمد، عن علي بن الحكم، عن أبي أيوب الخزاز، عن محمد بن مسلم قال: نظرت إلى صحيفة ينظر فيها أبو جعفر عليه السلام فقرأت فيها مكتوبا: ابن أخ وجد المال بينهما سواء، فقلت لأبي جعفر عليه السلام: إن من عندنا لا يقضون بهذا القضاء لا يجعلون لابن الأخ مع الجد شيئا، فقال أبو جعفر عليه السلام: أما أنه إملاء رسول الله صلى الله عليه وآله وخط علي عليه السلام من فيه بيده.﴾^۶.

اخبار این باب همه بر ما نحن فيه دلالت دارند و مورد عمل فقهاء و اصحاب نیز می باشند.

بنابراین اولاد إخوة با جد هم ردیف هستند و سهم من يتقرب به را می برند.

بقیه بحث بماند برای فردا إن شاء الله تعالى ...

والحمد لله رب العالمين و صلى الله على
محمد وآله الطاهرين

^۱ وسائل الشريعة، شيخ حر عاملی، ج ۱۷، ص ۴۸۶، ابواب إخوه و أجداد، باب ۵، حدیث ۳، ط الإسلامية.

^۲ وسائل الشريعة، شيخ حر عاملی، ج ۱۷، ص ۴۸۶، ابواب إخوه و أجداد، باب ۵، حدیث ۴، ط الإسلامية.

^۳ وسائل الشريعة، شيخ حر عاملی، ج ۱۷، ص ۴۸۶، ابواب إخوه و أجداد، باب ۵، حدیث ۵، ط الإسلامية.

^۱ تحریر الوسيلة، امام خمینی (ره)، ج ۲، ص ۳۸۸، ط نجف.

^۲ وسائل الشريعة، شيخ حر عاملی، ج ۱۷، ص ۴۸۵، ابواب إخوه و أجداد، باب ۵، حدیث ۱، ط الإسلامية.

^۳ وسائل الشريعة، شيخ حر عاملی، ج ۱۷، ص ۴۸۶، ابواب إخوه و أجداد، باب ۵، حدیث ۲، ط الإسلامية.